

Η έρευνα σε ζώντα ανθρώπινα έμβρυα (Εμμανουήλ Παναγόπουλος, Άμ. Επ. Καθηγητής Χειρουργικής, τ. Συντ/στή Δ/ντή ΕΣΥ)

Categories : [ΒΙΟΗΘΙΚΗ](#)

Date : Δεκεμβρίου 10, 2018

Σχόλια μέ άφορμή μία βράβευση

Στίς 15 Μαΐου 2018, στόν ιστότοπο PRONEWS άναρτήθηκε ή άκόλουθη είδηση: «Τό Βραβείο Άριστείας Κλινικοϋ-Έργαστηριακοϋ Έργου και Έφαρμογής Καινοτόμων Μεθόδων και Τεχνικῶν άπονέμεται στην έπίκουρη Καθηγήτρια Έμβρυολογίας-Γενετικής στην Έποβοηθούμενη Άναπαραγωγή τοϋ Τμήματος Ίατρικής τοϋ ΑΠΘ Αίκατερίνη Χατζημελέτη. Η τιμώμενη πραγματοποίησε για πρώτη φορά παγκοσμίως έφαρμογή κυτταροσκελετικής άνάλυσης φρέσκων ανθρώπινων έμβρύων σέ όλα τά στάδια τής προεμφυτευτικής άνάπτυξης και έφαρμογή για πρώτη φορά παγκοσμίως κυτταροσκελετικής άνάλυσης ανθρώπινων έμβρύων μετά άπό κατάψυξη μέ τή μέθοδο τής ύαλοποίησης*...

Στήν έρευνήτρια δωρήθηκαν για έρευνητικούς σκοπούς 110 ανθρώπινες βλαστοκύστες (έμβρυα στην 5η μετά τή γονιμοποίηση ήμέρα)...

Η έρευνα σέ ζώντα ανθρώπινα έμβρυα όπωσδήποτε δημιουργεί πολλά έρωτήματα και ζητήματα νομικά, δεοντολογικά, βιοηθικά και θεολογικά. Τά άύστηρά νομικά ζητήματα καλύπτονται άπό τό άρθρο 11 τοϋ νόμου 3305 τοϋ 2005 και άπό τά άρθρα 13 και 14 τοϋ Κώδικα Δεοντολογίας Ίατρικῶς Έποβοηθουμένης Άναπαραγωγής τής Έθνικῆς Άρχῆς Ίατρικῶς Έποβοηθουμένης Άναπαραγωγής. Βεβαίως ό νόμος άπαιτεί τήν συναίνεση τῶν δοτῶν τῶν έμβρύων μετά άπό ένημέρωσή τους για τούς στόχους τής έρευνας. Τό έρώτημα είναι: **Τί είδους ένημέρωση και μέ ποιόν τρόπο αύτή δίνεται στους δότες ώστε νά έξασφαλιστεϊ ή συναίνεσή τους;** Μάλιστα στό άρθρο 14 τοϋ Κώδικα Δεοντολογίας άπαιτείται ή έγγραφη συναίνεση και τῶν δύο γονέων, ή όποία, πρώτον, παραχωρεί τά πλεονάζοντα έμβρυα κατά προτεραιότητα σέ άλλο πρόσωπο πού έπλέγει ό ίατρός για έρευνητικούς σκοπούς, και δεύτερον, **άποδέχεται τήν καταστροφή τῶν έμβρύων, καθιστώντας έτσι τούς γονείς συνυπεύθυνους και συνένοχους τής καταστροφής τῶν ζώντων έμβρύων τους.** Έκ τῶν άνωτέρω συναγεται ό τι ή έρευνα σέ ζώντα ανθρώπινα έμβρυα είναι, υπό προϋποθέσεις νόμιμη. **Είναι όμως και ήθική;**

Τά βιοηθικά-βιολογικά ζητήματα πού συνδέονται μέ τήν έρευνα σέ ανθρώπινα έμβρυα είναι και τά σπουδαιότερα. Τό βασικότερο ζήτημα είναι ό καθορισμός τής

υπόστασης του ανθρώπινου έμβρύου στην αρχή της ζωής του. **Τί ακριβώς είναι τό ανθρώπινο έμβρυο στην αρχή της ζωής του; Είναι μιά ζώσα βιολογική οντότητα; Είναι ένας έν δυνάμει άνθρωπος ή μιά έμψυχη ανθρώπινη ύπαρξη σέ αρχικό στάδιο ανάπτυξης;** Στίς δυτικές κοινωνίες, στίς όποιες περισσεύει ή **υποκρισία**, οι νομοθεσίες τους έπιτρέπουν τήν έρευνα σέ ανθρώπινα έμβρυα μέχρι τήν 14η ήμέρα από τή γονιμοποίηση, ένω υποστηρίζουν τήν προστασία τους μετά τήν 14η ήμέρα. Όμως οι ίδιες δυτικές νομοθεσίες έπιτρέπουν τήν έκτρωση, δηλαδή τή θανάτωση του έμβρύου, σέ πολύ μεταγενέστερο στάδιο ανάπτυξης, τότε πού ή ανθρώπινη ιδιότητα του έμβρύου δέν άμφισβητείται από κανέναν. Ο όρισμός της 14ης ήμέρας ως νομικού όριου γιά τόν πειραματισμό στά ανθρώπινα έμβρυα είναι έν πολλοίς **αύθαίρετος** και στηρίζεται στους ισχυρισμούς κάποιων συγχρόνων βιολόγων πού υποστηρίζουν ότι τό έμβρυο στά αρχικά στάδια ανάπτυξης του δέν διαθέτει αναπτυξιακή άτομικότητα, χαρακτηρίζοντάς το πρό-έμβρυο γιά τίς 2-3 πρώτες έβδομάδες. Κατ' αυτούς τό πρό-έμβρυο δέν είναι ανθρώπινη ύπαρξη μέ άτομικότητα και άρα μέ πλήρη δικαιώματα προστασίας της ζωής του, αλλά ένα «βιολογικό υπόστρωμα» μέ γενετική μοναδικότητα, χωρίς αναπτυξιακή άτομικότητα, πού όμως αποκτᾶ τήν ανθρώπινη άτομικότητα μετά τήν εμφύτευσή του στή μήτρα.

Όμως, σέ αντίθεση μέ τά παραπάνω, ή αλήθεια είναι ότι ή **σύλληψη αναμφίβολα δημιουργεί ένα νέο και πλήρη, άν και άνώριμο, οργανισμό πού κατέχει όλες τίς γενετικές πληροφορίες και τά έπιγενετικά θεμέλια γιά μιά αυτό-διευθυνόμενη ανάπτυξη.** Η ανάπτυξη του έμβρύου χαρακτηρίζεται από μιά κανονική, προβλέψιμη και σύνθετη άλληλουχία γεγονότων, και δέν υπάρχει κάποια ειδική στιγμή πού ή ανθρώπινη ζωή γίνεται πío άξια σεβασμού και άπόκτησης ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η άξία της είναι έγγενής. **Τό έμβρυο στην αρχή της ζωής του δέν είναι ένας έν δυνάμει άνθρωπος, αλλά ένας άνθρωπος έν εξελίξει και μάλιστα έμψυχος σέ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης.**

Στό ζήτημα της αρχής της ζωής ή Όρθόδοξη Έκκλησία έχει σαφή τοποθέτηση. Πρεσβεύει τήν «**έξ άκρας συλλήψεως**» **έμψύχωση του ανθρώπινου έμβρύου.** Τό ταυτόχρονο της δημιουργίας του σώματος και της ψυχής υποστηρίζει τόσο ό **Άγιος Γρηγόριος Νύσσης**¹ όσο και ό **Άγιος Αναστάσιος ό Σιναΐτης**². **Τό κύτταρο πού προκύπτει από τή συνένωση σπερματοζωαρίου και ώαρίου, τό ζυγωτό, είναι έμψυχη ανθρώπινη ύπαρξη.** Ο άνθρωπος είναι μιά ψυχοσωματική οντότητα και όλότητα. Η συμφυία αυτή σώματος και ψυχής είναι ένα μυστήριο. Αρχίζει από τή σύλληψη, όπου, κατά τήν έκφραση του **Άγιου Γρηγορίου του Παλαμά**, «*ή ψυχή συνκτίζεται γήινω σώματι*» κατά τρόπο μυστικό, μή πλήρως κατανοητό και μή έπιδεχόμενο έπιστημονικής έρευνας. Μάλιστα ό **Άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος** στό βιβλίο του «*Επη Θεολογικά*»³ υποστηρίζει ότι ή **ψυχή είναι τελεία και όταν άκόμη βρίσκεται στό έμβρυο, δέν μπορεί όμως νά φανερώσει όλη της τήν ενέργεια λόγω της σωματικής άτέλειας του έμβρύου.** Έτσι ή ψυχή στην αρχή σιωπᾶ, μετά άκούμε τήν άτονη φωνή της

καί μετά τήν ολοκλήρωση τοῦ σώματος ἀφήνει νά ξεχύνεται ὅλη ἡ δύναμη, ἡ σοφία, ἡ σύνεση καί ἡ ἀρετή της . Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας θέτουν ὡς προϋπόθεση τῆς βιολογικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου τήν ὑπαρξη ψυχῆς ἐντός τοῦ σώματος. Ἡ ψυχή εἶναι ἡ ζωοποιητικὴ τοῦ σώματος δύναμη. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ^{4,5} θεωρεῖ ὅτι ἡ λογικὴ καί ἡ νοερά φύση τῆς ψυχῆς ἔχει ὄχι μόνο οὐσία της τῆ ζωῆ, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας παραμένει ἀθάνατος, μὴ ἐπιδεχόμενη διαφθορά, ἀλλὰ καί τήν ἐνέργεια, πού ζωοποιεῖ τό συνημμένο σῶμα, γι' αὐτό καί λέγεται ζωή του. Τήν ἴδια γνώμη ἔχει καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ⁶. Ἡ ζωοποιητικὴ δύναμη τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖ διαμέσου τῶν σωματικῶν ὀργάνων. Κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τό Σιναΐτη ⁷ καί τόν Ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης ⁸ ἡ ψυχή δείχνει τίς κινήσεις της ἐνεργώντας καί κινώντας τά τοῦ σώματος μέλη καί ὄργανα, τό καθένα πρὸς τῆ δική του ἐνέργεια. Σύμφωνα λοιπόν μέ τίς πῖο πάνω θέσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ψυχή ὑπάρχει ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψης, παραμένει στό σῶμα, ἀσκώντας τήν ζωοποιό της ἐνέργεια, μέχρι τῆ στιγμή πού ἡ ἀναχώρησή της ἀπό αὐτό σηματοδοτεῖ τόν θάνατο τοῦ σώματος. Ἐπομένως, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ζωή χωρίς τήν ὑπαρξη ψυχῆς στό σῶμα, εἴτε αὐτό εἶναι τό μονοκύτταρο σῶμα τοῦ ζυγωτοῦ εἴτε τό πολυκύτταρο σῶμα τοῦ ἐνήλικα. Θά πρέπει πάντως νά σημειωθεῖ ὅτι ἅπαξ καί δημιουργεῖται ἓνα ἀνθρώπινο ἔμβρυο, αὐτό εἶναι προορισμένο νά ζήσει στήν αἰωνιότητα, γιατί ἡ ψυχή του οὔτε καταστρέφεται οὔτε χάνεται, ὅπως μαρτυρεῖ καί ὁ Ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης: «καί γάρ καί ἐκ τῶν ἐμβρύων ἢ ἐκτρωμάτων, αἱ ψυχαὶ οὐ θανατοῦνται, οὐδὲ ἀπόλλυνται, ἀλλὰ σὺν ἡμῖν πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἀναστάσει ἐπισυνάγονται τῇ ἀρρήτῳ ἐνεργείᾳ καὶ παντοδυνάμῳ τοῦ Θεοῦ»⁹. Εἶναι σίγουρο ὅτι **τά καθ' οἰονδήποτε τρόπο καταστραφέντα ἀνθρώπινα ἔμβρυα θά συναντήσουν στήν αἰωνιότητα καί τούς γονεῖς τους καί τούς καταστροφεῖς τους.**

(Περιοδ. «Ἡ Δράση μας», Ὀκτώβριος 2018, τεύχ. 562, σελ. 307-309).

---

* Ἡ μέθοδος ταχείας κρυοσυντήρησης ὠαρίων καί ἐμβρύων πού ἀλλιῶς ὀνομάζεται ὑαλοποίηση (Vitrification) ἀποτελεῖ μιά σχετικὰ πρόσφατη μέθοδο σέ ἀντίθεση μέ τήν παραδοσιακὰ χρησιμοποιούμενη προοδευτικὴ ἐλεγχόμενη κατάψυξη. Ὁ γρήγορος ρυθμὸς ψύξης μειώνει σημαντικὰ τῆ δημιουργία κρυστάλλων.

1. Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ ψυχῆς καὶ Ἀναστάσεως*, PG 46, 125.

2. Ἀναστασίου Σιναΐτου, *Ἐρωτήσεις καὶ Ἀποκρίσεις*, Ἐρωτ. 91η, PG 89, 724.

3. Γρηγορίου Θεολόγου, *Ἐπη Θεολογικά*, Βιβλ. Α', *Ἐπη Δογματικά*, *Ἡ Περὶ Ψυχῆς*, PG 37, 453-454.

4. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια Φυσικά*, *Θεολογικά κλπ.*, Φιλοκαλία, ἐκδ. ΑΣΤΗΡ,

τόμος Δ΄, κεφ. Λ΄, σ. 143.

5. Γρηγορίου Παλαμά, ὄπ. π., κεφ. ΛΗ΄, σ. 146.

6. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἑκδοσις Ὁρθοδόξου Πίστεως, Βιβλ. Β΄, κεφ. 12, ΡG 94, 924.

7. Γρηγορίου Σιναΐτου, Κεφάλαια Πάνυ Ὠφέλιμα, Φιλοκαλία, τόμ. Δ΄, κεφ. ΠΑ΄, 42.

8. Γρηγορίου Νύσσης, ὄπ. π., ΡG 46, 29.

9. Ἀναστασίου Σιναΐτου, ὄπ. π., ΡG 89, 725.

(Αναδημοσίευση από: Περιοδικό Πολύτεκνη Οικογένεια τ. 160/2018, Πηγή ψηφ. κειμένου: impantokratoros.gr)